

Õiguskantsleri Kantselei

Pr Monika Feofanova
Tapa Kodu
AS Hoolekandeteenused
monika.feofanova@hoolekandeteenused.ee

Teie 19.08.2019 nr 2019/RJ-1/3254-6
Meie 28.08.2019 nr 7-9/190636/1904230

Kontrollkäik Tapa Kodusse

Austatud Monika Feofanova

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 17.04.2019 ette teatamata AS-i Hoolekandeteenused Tapa Kodu (edasi: hooldekodu) tegevust ja klientide elamistingimusi.

Hooldekodu olmetingimused on väga head. Enamikul klientidest on oma magamistuba, mida nad saavad oma maitse järgi sisustada. Mõnda suuremasse tuppa on majutatud kaks inimest. Kõik tualett- ja pesemisruumid on kohandatud liikumisraskustega inimestele. Lävepakke on väga vähe ja needki on ratastooliga hõlpsasti ületatavad. Hea mulje jättis õueala, kus hooldekodu elanikud saavad ka taimi kasvatada. Inimesed kiitsid töötajate abivalmidust ja hooldekodus pakutavaid magustoite. Väga meeldib neile ujulas ja poes käia. Tegevusjuhendajate sõnul toimib meeskonnatöö hästi ning töömuresid saab vahetu juhiga alati arutada.

Väärrib tunnustust, et hooldekodus on sisse seatud elektrooniline dokumenteerimise süsteem, mis teeb personali infovahetuse lihtsamaks ja kiiremaks. Dokumenteeritakse igapäevaseid toiminguid, eraldi on register erakorraliste sündmuste jaoks. Töötajate jaoks on koostatud läbimõeldud juhised, kuidas üldiselt klientidega käituda (näiteks elaniku ägestumise korral) või mida ette võtta juhul, kui ka mõne konkreetse inimese enesetunne peaks halvenema. Töötajad saavad juhistega tutvuda asutusesiseses elektroonilises keskkonnas.

Kõik tegevusjuhendajad ei ole läbinud kohustuslikku koolitust. Tegevusjuhendajad peavad täitma erinevaid töökohustusi ning kõigi ülesannete täitmiseks töötajaid ei jätku. Nii ei ole võimalik arvestada kõigi hooldekodu elanike individuaalsete vajadustega, pakkuda piisavalt arendavaid tegevusi ega luua kõigile turvalist keskkonda. Inimestele tuleks pakkuda senisest mitmekesisemat teraapiat.

Tapa Kodu tegutseb 2014. aastal ehitatud peremajades. Kokku on hooldekodus kuus kümnekohalist maja (60 klienti). Majadesse nr 4 ja 5 on majutatud sügava liitpuudega inimesed, kes vajavad rohkem abi kui teised hooldekodu elanikud.

Õiguskantsleri nõunikud tegid koos tervishoiuekspertidega ringkäigu hooldekodu ruumides, tutvusid asutuse dokumentidega, vestlesid töötajate ja klientidega.

1. Tegevusjuhendajate arv ja kvalifikatsioon

Päeval töötab hooldekodu igas majas vähemalt üks tegevusjuhendaja (08.00–18.00). Sügava liitpuudega klientide eest hoolitseb (4. ja 5. maja) päeval kaks tegevusjuhendajat (08.00–20.00). Öhtuti ja öösiti (tavapäraselt 20.00–08.00) on hooldekodus neli tegevusjuhendajat: mõlemas sügava liitpuudega elanike majas ning 3. ja 6. majas. 3. ja 6. maja tegevusjuhendajad peavad öhtuti ja öösiti jälgima (mh videovalve abil) ka neid hooldekodu elanikke, kelle majas töötajat ei ole (1. ja 2. maja).

Erihooldusteenuse osutaja peab kindlustama hooldekodu elanike turvalisuse, abistama neid enese eest hoolitsemisel, arendama iseseisvaks toimetulekuks vajalikke oskusi ning täitma muid seadusega ettenähtud ülesandeid (sotsiaalhoolekande seaduse ([SHS](#)) § 100 lg-d 1 ja 2). Selleks et tagada nõuetekohane teenus, peab hooldekodus olema piisavalt palju töötajaid.

Kui ööpäevaringset erihooldusteenust osutatakse sügava liitpuudega psüühikahäirega isikutele, peab teenuseosutaja tagama, et 15 teenust saava isikuga tegeleks vähemalt üks tegevusjuhendaja ([SHS](#) § 104 lg 2). Teistele ööpäevaringsel erihooldusteenusel olevatele inimestele tuleb tagada ühe tegevusjuhendaja kohalolek 30 hooldekodu elaniku kohta ([SHS](#) § 104 lg 1). Seadus näeb ette, et olenevalt klientide vajadustest peab olema väljaspool ööaega tööl veel vähemalt üks tegevusjuhendaja. Seadus sätestab vaid miinimumnõude. Teenuseosutaja peab personali suhtarvu määrates lähtuma klientide tegelikest järelevalve- ja juhendamisvajadustest.

Päeval on hooldekodu igas majas töötajaid rohkem, kui miinimumnõuded ette näevad. Ometi jäi hooldekodu töökorraldust, peremajade süsteemi ja klientide eripära silmas pidades kahtlus, kas personali miinimumnõude täitmisest piisab hooldekodu klientide turvalisuse tagamiseks. On hea, et suurema hooldus- ja tähelepanuvajadustega klientidega (4. ja 5. majas) tegeleb tavapäraselt kaks töötajat. Samas elab juhendamist ja abi vajavaid inimesi ka teistes peremajades. Hulk inimesi on hooldekodusse kolinud praeguseks oma tegevuse lõpetanud Imastu Kool-Kodust. Pärast Imastu Kool-Kodu sulgemist suunati seal elanud inimesed ([reorganiseerimise](#) kava¹ kohaselt), kes olid vähegi võimelised iseseisvamaks eluks, kogukonnas elamise teenust saama ([SHS](#) § 97)².

Kontrollkäigul selgus, et kui mõni klient peab minema arsti juurde, saadab teda parasjagu tööl olev tegevusjuhendaja. Samal ajal on majaelanikud omapäi. Nende järelevalve eest vastutab sel ajal teise maja tegevusjuhendaja, kes peab sellisel juhul tegelema 20 kliendiga mitmes majas. Tegevusjuhendajatel on ka teisi tööülesandeid, mille täitmiseks tuleb neil majast ajutiselt lahkuda ning majaelanikud omaette jätta. Niisuguses olukorras on ette tulnud ka erakorralisi juhtumeid.³ Näiteks mõnel inimesel on esinenud krambihooget⁴. Kui tegevusjuhendaja viibib parasjagu teises hoones, ei saa ta inimest terviserikke korral aidata.

Majade üldkasutatavatesse ruumidesse on paigaldatud videovalve. Sellest on aga vähe kasu, kui tegevusjuhendaja viibib parasjagu mõne inimese toas ega saa seetõttu teise peremaja elanike olukorda jälgida.

Vestlustest klientidega ning majade kalenderplaanidest⁵ selgus, et kui on abi vaja, helistab 1. või 2. maja elanik tegevusjuhendajale. Mõnel inimesel on isiklik mobiiltelefon. Töötajate sõnul

¹ [Sotsiaalministeerium](#). Erihoolekande [arengukava](#) aastateks 2014–2020.

² Vt ka õiguskantsleri 20.10.2017 [kontrollkäik](#) AS Hoolekandeteenused Imastu Kool-Kodusse (lk 1).

³ Vt nt Tapa Kodu erakorraliste juhtumite tabeli 2019. aasta aprilli kandeid.

⁴ Vt nt Tapa Kodu 6. peremaja 07.04.2019, 10.04.2019 ja 20.04.2019 kalenderplaanide kandeid.

⁵ Vt nt Tapa Kodu 1. peremaja 15.04.2019 kalenderplaanide kandeid.

arvestavad nad sellega, et peremajas, kus töötajat pidevalt ei ole, oskab mõni klient telefoniga helistada ja abi kutsuda. Kliendile tuleb selline oskus kindlasti kasuks, kuid abivajav inimene ei peaks siiski jääma lootma oma kaaslaste valmidusele ja võimalustele abi kutsuda.

Seadusega kehtestatud minimaalsest töötajate arvust ei pruugi piisata selleks, et tagada väikestes peremajadesse majutatud inimeste turvalisus, sest peremaja elanikud peavad ajuti hakkama saama tegevusjuhendajata. Erihoolekandeteenuse hinna kujundamisel on arvesse võetud, et peremajades võib nõuetekohase teenuse osutamine olla kulukam kui suuremates teenuseüksustes. Nii [maksab](#) peremaja tüüpi hoones (kuni 12-kohalises üksuses) osutatav erihoolekandeteenus 10% rohkem kui suurtes teenuseüksustes (ööpäevaringse erihooldusteenuse kuutasu on 619 eurot ning sügava liitpuudega inimestele osutatava teenuse kuutasu 928 eurot). Ka inimeste [omaosalustasu](#) on selles hooldekodus ligi 15% suurem (270 eurot kuus).

Sügava liitpuudega kliendid vajavad palju hoolt ja tähelepanu, mistõttu on tegevusjuhendajate töökoormus väga suur. Inimesed vajavad abi ja individuaalset juhendamist ka kõige tavapärasemas tegevuses nagu söömine, riietumine jms. Õiguskantsleri nõunikel oli näiteks võimalus jälgida, kui head meeskonnatööd ja kliendi iseloomu tundmist vajab inimeste söömise ajal abistamine. Tegevusjuhendajad said selle ülesandega kenasti hakkama.

Suur osa tegevusjuhendaja tööajast kulub sügava liitpuudega inimeste abistamisele hügieenitoimingutes: pesemine, hambapesu, tualetis käimine, mähkmevahetus. Hakkama tuleb saada ka sellega, kui mõni klient vajab tavapärasest rohkem tähelepanu (nt ägestub). Kui majas on ka inimesi, kes aktiivselt ringi liiguvad,⁶ võib ühel tegevusjuhendajal olla õhtusel ja öisel ajal keeruline kõiki inimesi aidata. Alates kella 20 jääb sügava liitpuudega inimeste majja vaid üks tegevusjuhendaja, seega algab öörahuks valmistumine üsna varakult. Inimestele aidatakse pidžaamad selga juba enne kella 19,⁷ kuigi öörahu algab päevaplaani kohaselt kell 21.

Sügava liitpuudega kliente tuleb ka tõsta ja toetada. Viiendas peremajas on küll spetsiaalne tõstuk liikumispuudega inimeste tõstmiseks, kuid töötajad seda igapäevatoos ei kasuta.⁸ Tegevusjuhendajad selgitasid, et tõstuki kasutamine on ebamugav ning oma jõududega on võimalik klienti kiiremini aidata. Vestlustest ja kalenderplaanist selgus, et raskemate inimeste tõstmiseks palutakse teiste hooldekodu elanike abi.⁹ Võimalik, et töötajad ei oska olemasolevat abivahendit õigesti kasutada ning vajaksid juhendamist.

Tööülesannete ring ja inimeste suur abi- ja hooldusvajadus suurendavad töötajate töökoormust. Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (CPT) on [seisukohal](#),¹⁰ et kui töötajaid on vähe, satuvad nad liiga suure pingele alla, mis võib ohustada nende tervist ning mõjutada ka klientide heaolu.

Õiguskantsler on korduvalt [rõhutanud](#) tegevusjuhendajate väljaõppe olulisust. [Majandustegevuse registri](#) andmetel on peaaegu kõik hooldekodu tegevusjuhendajad läbinud erihoolekandeteenuse osutamiseks nõutava põhikoolituse (SHS § 86 lg 1). Paljud on käinud ka sügava liitpuudega või ebastabiilse remissiooniga inimestega tööks nõutaval täienduskoolitusel (SHS § 86 lg 6). Samas on kümnel tegevusjuhendajal nõutud koolitus läbimata, kuigi kõik on koolitusele registreeritud.

⁶ Vt nt Tapa Kodu 4. peremaja 01.03. ja 03.03.2019 kalenderplaani kandeid.

⁷ Vt nt Tapa Kodu 5. peremaja 12.04.2019 kalenderplaani märkmed; Tapa Kodu 4. peremaja 03.03.2019 kalenderplaani märkmeid.

⁸ Tõstuki asukohta ei osanud töötajad kohe öelda, hiljem selgus, et see seisis madratsikuhja all.

⁹ Vt nt Tapa Kodu 4. peremaja 16.03.2019 kalenderplaani kandeid.

¹⁰ Vt p 186.

Alates 2020. aastast ei piisa tegevusjuhendajana töötamiseks üksnes nõutavale koolitusele registreerimisest. Hooldekodu töötajad peavad kindlasti saama osaleda seadusega nõutud koolitustel. Kaaluda võiks ka võimalust pakkuda väljaõpet teistele hooldekodu töötajatele, kes oma töös psüühikahäirega inimestega kokku puuduvad (näiteks toitlustajatele).

Õiguskantsler palub korraldada, et hooldekodu tegevusjuhendajad saaksid osaleda seadusega nõutavatel koolitustel. Palun hoolitsege ka selle eest, et kõigis peremajades oleks pidevalt kohal piisavalt töötajaid, et kliente ei jäetaks järelevalveta. Õigusaktiga kehtestatud hoolekandeaasutuse minimaalsest töötajate arvust ei pruugi alati piisata kvaliteetse teenuse osutamiseks ja klientide põhiõiguste tagamiseks.

2. Olmetingimused

Peremajades on ühe- ja kahekohalised magamistoad. Igas peremajas on üks kahekohaline magamistuba ning kööginurgaga ühistegevuste ruum, samuti tegevusjuhendaja tuba. Igas majas on üks WC ja duširuum ning lisaks üks suurem vanniga tualettruum. Tualett- ja pesemisruume saab seestpoolt lukustada. Ühiskasutatavad ruumid ja inimeste magamistoad on puhtad. Majadest pääseb otse terrassile.

Eraldusruumi hooldekodus ei ole. Klienditöö juhi sõnul elavad hooldekodus vaimupuudega inimesed, kes saavad üksteisega hästi läbi ning ei ole üldjuhul agressiivsed. Inimese ägestumisel oskavad tegevusjuhendajad tema tähelepanu mujale suunata, äärmisel juhul kutsutakse kohale kiirabi. Enamasti on kiirabi väljakutsed seotud siiski muude tervisemuredega.

Magamistoad on sisustatud elanike soovide kohaselt, mõnes toas on ka seinamaalingud. Magamistoa ust saab seestpoolt lukustada. Paljudel (välja arvatud sügava liitpuudega inimestel) on ka isiklik toavõti. Ühisruumid on hubased ning kaunistatud elanike käsitöö ja joonistustega. Samuti on majades palju toalilli. Hoones aitavad õige ruumi üles leida piktogrammide. Elutoa stendile on välja pandud parasjagu majas tööl olevate tegevusjuhendajate pildid ning muu vajalik info (nt päevakava, kuupäev, kontaktid).

Igas majas on veel eraldi tuba, kus saab pesu pesta ja triikida. Riideid pestakse graafiku alusel ja tegevusjuhendaja juhendamisel. Elanikud kannavad isiklikke rõivaid, mis on nimega märgistatud. Osa rõivastest hoiavad inimesed oma toas ning osa (nt pidulikumad või varuriided) laos.

Hooldekodus kasutatakse funktsionaalseid voodeid (lamajatele), samuti lingtõstukit ning pesemisraami. Kontrollkäigul osalenud tervishoiuekspert märkis, et vähemalt ühel kliendil ei olnud tema seisundile kohandatud ratastooli.

Sügava liitpuudega elanike majade välisustel on sõrmejälje tuvastamisega lukk. Kontrollkäigu ajal olid välisuste lukukeeled asendis, mis takistas uste täielikku sulgumist ja lukustumist. See tekitab kahtluse, et tavaliselt hoitakse nende majade välisukseid päeval lukus ning inimesed omal soovil majast väljuda ei saa. Sellisel juhul on tegemist klientide liikumisvabaduse piiramisega. Õiguskantsler on [korduvalt juhtinud](#)¹¹ tähelepanu sellele, et ööpäevaringset erihoolekandeteenust saavate inimeste liikumisvabadust tohib piirata vaid eraldusruumi paigutamisel ([SHS](#) § 107) või kohtumäärusega ([SHS](#) § 105). Õiguskantsler mõistab, et sügava liitpuudega inimesed vajavad pidevat abi ja juhendamist, kuid seejuures ei ole lubatud inimeste liikumisvabadust piirata.

---

¹¹ Vt p 2.2; õiguskantsleri 30.08.2018 [kontrollkäik](#) Narva-Jõesuu Hooldekodusse (p 2.3); õiguskantsleri 24.04–25.04.2017 [kontrollkäik](#) Sõmera Kodusse (p 3).

Hooldekodu majutustingimused on head. Positiivne on ka see, et tegevusjuhendajate toel on klientide magamistoad sisustatud iga inimese isikupära arvestades. Ka lamajate tubades on pilte, värvilisi tekke ja muid esemeid, mis muudavad toa hubasemaks.

3. Vaba aja sisustamine ja teraapia

Hooldekodu elanike päevategevuste aluseks on iga peremaja kalenderplaan. Mõne inimese magamistoa seinal on täpsem päevakava, kuid igaühel on ka isiklik [tegevusplaan](#). Elanikke kaasatakse nii palju kui võimalik perekodu tavapärasesse toimetustesse: toiduvalmistamine, ruumide ja hooviala korrastamine, riiete pesu. Juhindutakse korrapidamise graafikust. Kõiki inimesi ei õnnestu siiski majapidamistöösse haarata: osa inimesi ei tule sellega toime, aga mõned lihtsalt ei soovi neis töös osaleda.

Sügava liitpuudega peremajade tegevusjuhendajad mainisid, et tunnevad puudust ühistegevuse tubadest. Näiteks Imastu Kool-Kodus oli sisse seatud mitu teraapiatuba, mis pakkusid tavategevustele vaheldust. Praegu tegutsevad sügava liitpuudega kliendid peamiselt peremaja ühistegevuste ruumis. Samuti saavad nad käia puitpiirdega terrassil, kuid hoovi neid ilma järelevalveta ei lubata.

Klienditöö juht tunnistas, et teraapiaruumidest tuntakse tõesti puudust. Teraapiatoad on kavas teha praegustesse tegevusjuhendajate ruumidesse. Sel juhul oleks igas peremajas ka väike tuba, kus saab korraldada muusika- või individuaalset tegevusteraapiat. Sügava liitpuudega inimeste majakeste puhkenurka on plaanis sisse seada nn tajuruum muusika, värvide ja pehme mööbliga.

Plaan luua teraapia- ja tajuruumid on kindlasti positiivne, kuid samas peaks jälgima, et selle tõttu ei kannataks töötajate töötingimused ja heaolu. Personalitoad on üsna väikesed (natuke üle 8 m²), seega oleks võimalik seal tegeleda korraga vaid paari- kolme kliendiga. Töökorraldus peaks olema selline, et ülejäänud peremaja elanikud ei jääks järelevalveta. Võimalik, et sel juhul tuleb tööle võtta teraapiaruumides tegevuste korraldamise eest vastutavad tegevusjuhendajad või terapeudid.¹²

Tegevus- ja rehabilitatsiooniplaanidest oli näha, et paljud inimesed vajavad individuaalset tähelepanu ning juhendamist. Samas tunnistasid tegevusjuhendajad, et inimestega individuaalselt tegelemiseks ei jätku aega.

Sügava liitpuudega inimeste peremajade tegevusjuhendajad on enamjaolt hõivatud inimeste söötmisega ning nende abistamisega hügieenitoimingutes. Samuti peavad tegevusjuhendajad ruume koristama ja pesu pesema – sellesse ei saa sügava liitpuudega kliente nende igapäevaste oskuste arendamise eesmärgil kaasata. Tegevusjuhendajate suure töökoormuse tõttu võivad mõned inimesed jääda vajaliku tähelepanuta. Näiteks mõne liikumispuudega inimesega on vaja iga päev võimelda, lamajad kliendid vajavad tihti asendimuutmist jne.

Teiste majade tegevusjuhendajad tunnistasid, et suure osa ajast võtab toiduvalmistamine (sügava liitpuudega elanike majades teeb süüa toitlustaja), mille tõttu ei ole neil võimalik soovitud mahus rühma- või individuaaltegevusi korraldada. Seda kinnitavad ka kalenderplaanide kanded. Kümnele inimesele kolm korda päevas toidu valmistamine võtab märkimisväärselt palju aega. Toidutegemisse on võimalik kaasata vaid mõned hooldekodu elanikud. Seega peavad paljud inimesed toidutegemise ajaks ise mõne tegevuse leidma.

---

¹² Vt nt õiguskantsleri 30.08.2018 [kontrollkäik](#) Narva-Jõesuu Hooldekodusse (p 2.2).

Kalenderpaanist selgus, et toiduvalmistamise ajaks olid planeeritud muud arendavad tegevused neile, kes toiduvalmistamisel ei osalenud. Seejuures oli mõlema tegevuse juhendajaks märgitud üks ja sama tegevusjuhendaja.¹³ Jääb selgusetuks, kes ja millise tegevusega oli parasjagu hõivatud ja kuidas sai üks tegevusjuhendaja mitut tegevust korraldada. Hooldekodu peremajade kalenderplaanidega tutvudes jäi mulje, et paljudele inimestele on telerivaatamine põhiline ajaveetmise võimalus. Kuigi plaani kohaselt peaks inimestele pakkuma erinevaid tegevusi (lauamängud, suhtlusringid, käelised tegevused jms), ei saa tegevusjuhendaja toiduvalmistamise kõrvalt juhendada ka muid klientide ettevõtmisi.¹⁴ Nii kujuneb olukord, kus paljud hooldekodu elanikud vaatavad telerit päeval (14.00–17.30) ja ka õhtul kuni magamaminekuni.

CPT on [seisukohal](#)¹⁵, et terapeutilised ja arendavad tegevused peavad olema tagatud kõigile hooldekodu elanikele. Inimestele peab tegevust pakkuma nende eripära ja abivajadust arvestades ning vajaduse korral tuleb tööle võtta rohkem klientidega tegelevaid terapeute. CPT on [märkinud](#),¹⁶ et aktiivsesse tegevusse peab kaasama võimalikult palju teenusesaajaid ning eriti oluline on arendada nende inimeste oskusi, kes võiksid edaspidi muude teenuste toel elada senisest iseseisvamat elu (nt saada kogukonnas elamise teenust).

Hooldekodus on tegevusjuhendajaid rohkem, kui seaduses kehtestatud miinimumnõuded ette näevad. Samas mõjutab tegevusjuhendajate töökoormust see, millised ülesanded neile on antud. Erihoolekandeteenust saab vahetult osutada vaid nõuetekohase kvalifikatsiooniga tegevusjuhendaja ([SHS](#) § 86), kes peab esmajoonel täitma teenuse sisuks olevaid tööülesandeid. Lisakohustuste (nt üld- ja hügieeniruumide koristamine, toiduvalmistamine) andmine tegevusjuhendajatele võib takistada neil täitmast oma põhiülesandeid – pakkuda hoolealustele iga päev mõtestatud ja arendavat tegevust.

Õiguskantsler tunnustab tegevusjuhendajate tööd ja pühendumist. Samuti on hea meel tõdeda, et hooldekodu juhtkond kavandab klientide teraapiavõimaluste laiendamist. Samas palub õiguskantsler klientide heaolu ja arengu huvides üle vaadata peremajade töökorralduse. Tegevusjuhendajal peab muude ülesannete kõrvalt jääma piisavalt aega, et korraldada klientidele arendavaid huviringe ning jalutuskäike värskes õhus (mitte ainult maja terrassil). Töökorraldus peab võimaldama tegevusjuhendajal kliendiga vajaduse korral ka individuaalselt tegeleda.

4. Õendusteenus

Kontrollkäigu ajal sai hooldekodus erihoolekandeteenust 60 inimest. Seda arvestades peaks õendusteenus olema [seaduse järgi](#) tagatud vähemalt 60 tundi nädalas. Õiguskantsler on varem juhtinud erihoolekandeteenuse osutajate tähelepanu sellele, et seadusega nõutav õendusabi peab olema kliendile vajaduse korral vahetult kättesaadav.¹⁷ Teisiti tõlgendades kaotab õendusteenusele kehtestatud miinimumnõue oma mõtte. Kuna õde viibib hooldekodus vaid 21–24 tundi nädalas (esmaspäeval, teisipäeval ja reedel 08.00–15.00), ei saa kliendid seadusega nõutud mahus õendusteenust.

Kuigi õendusabi osutajaga sõlmitud lepingu kohaselt peab õendusteenus olema kättesaadav 257 tundi kuus, ei ole õed tegelikult kohustatud näiteks õhtuti ja öösi koduvalves olema ega kliendi

¹³ Vt nt Tapa Kodu 6. peremaja 15.04 ja 16.04.2019 kalenderplaanide kandeid.

¹⁴ Vt nt Tapa Kodu 1. peremaja 04.04.2019 ja 11.04.2019 kalenderplaanide kandeid; Tapa Kodu 2. peremaja 19.03 ja 20.03.2019 kalenderplaanide kandeid.

¹⁵ Vt p 156, 160.

¹⁶ Vt p 117.

¹⁷ Vt nt õiguskantsleri 24.04.–25.04.2017 [kontrollkäik](#) Sõmera Kodusse (p 6); 20.–21.11.2017 [kontrollkäik](#) Võisiku Kodusse (p 5).

seisundi hindamiseks kohale tulema. Selleks et õendusteenus oleks tõhus ja tegelikult kättesaadav, tuleks koduvalve kokkulepe vormistada kirjalikult ja määrata ära ka kellaajad, millal õde peab telefonivalves olema ning kliendi seisundi hindamiseks hooldekodusse tulema. Samas ei saa seaduses sätestatud õendusteenuse kättesaadavuse nõuet asendada koduvalvest kohale tulemise kokkuleppega. Koduvalvel saab olla vaid toetav funktsioon olukorras, kus õendusteenust tuleb pakkuda rohkem, kui seadus ette näeb.

Õendusabi korraldamisel peab arvestama hooldekodu elanike eripära ja tervisliku seisundiga. Mõnes peremajas tuleb näiteks vaid elanike tervise seisundit jälgida ning nende arstikülastusi ja ravimite võtmist korraldada. Seevastu sügava liitpuudega inimeste seas on neid, kelle tervise seisundi säilitamiseks on vaja nendega individuaalselt tegelda. Näiteks on õel võimalik teha [asendiravi](#) ning rakendada ka [füsioteraapia elemente](#). Nii oleks võimalik rohkem tegeleda liigesjäikuse profülaktikaga.

Õiguskantsler palub hooldekodul tagada õendusteenus sellises ulatuses, mis arvestaks asutuse eripära ja seaduse nõudeid.

5. Tervishoiueksperdi hinnang

Kontrollkäigule kaasatud tervishoiueksperdi arvamuse koopia on lisatud käesolevale kirjale. Tervishoiueksperdi arvamuses toodud tähelepanekute ja soovitude osas palun kujundada hooldekodul oma seisukoht ning edastada see õiguskantslerile koos vastustega kirjas toodud tähelepanekute kohta.

Teie seisukohta ootan võimalusel hiljemalt 01.10.2019.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Olari Koppel
asetäitja-nõunik, õiguskantsleri kantselei direktor
õiguskantsleri volitusel

Lisa: Tervishoiueksperdi arvamus

Koopia: Sotsiaalministeerium, Sotsiaalkindlustusamet, AS Hoolekandeteenused